

PHILOSOPHIÆ CRITICÆ
DE MALO RADICALI DOCTRINA,
BREVITER EXPOSITA.

CUJUS

PARTICULAM POSTERIOREM,

VENIA AMPLISSIMÆ FACULT. PHILOS. AD ACAD. AURAIICAM,
PUBLICO EXAMINI MODESTE OFFERUNT

Mag. CAROLUS GUSTAVUS OTTELIN,
Ad. Schol. Cath. Aboëns. Ruthenicæ Linguae Magister præp.

ET

GUSTAVUS WILHELMUS WIRENIUS,
Stipendiarii Publ. Wiburgenses.

In Auditorio Jurid. die XIV Maji MDCCCXVII.

h. p. m. s.

ABOÆ, Typis FRENCKELLIANIS.

UNIVERSITY OF TORONTO

THE HALL OF RADICAL DOCTRINE

REPRINTED FROM THE

UNIVERSITY OF TORONTO

THE UNIVERSITY OF TORONTO

UNIVERSITY OF TORONTO

UNIVERSITY OF TORONTO

UNIVERSITY OF TORONTO

bona esset. Neque enim in eo consistere potest malum radicale, sive voluntatis indoles prava, quod conceptus finales speciales generamus sequimurque, cum illi instrumenta quasi sint, quæ habet Ratio Practica etiam Pura ad normas formandas objectivas atque necessarias, & ad arbitrium ex Lege determinandum. Sed hæc mali radicalis notio, ex qua perspicuum est, (quod heic in antecessum observare liceat), ex ipsa spontaneitatis radice idem originem ducere & alimentum sugere, alio ex contemplandi loco uberiori semet forsan, ostendet luce.

Quoniam normam quamvis realem reddendam comitatur sensus quidam & conditio agendi subjectiva, sive sit concupiscentia & cupido, quæ sensualitati tota debetur, sive *approbatio* (Interesse), quæ ex Ratione ortum habet Practica r), patet, ex hac conditione proxime determinari arbitrium. Cum vero arbitrium humanum liberum sit, neque absolute ex his pendeat conditionibus subjectivis, sed eatenus tantum, quatenus easdem caussas efficientes

r) Die Abhängigkeit des Begehungs-Vermögens von Empfindungen heißt *Neigung*, die Abhängigkeit einer zufällig bestimbaren Willens aber von Principien der Vernunft heißt *Interesse*. Vide: *Grundlegung z. Metaph. d. Sitten* p. 38. Conf. p. 122 Not.

cientes constituerit constituatque sui-positio, in æternitate habitans, (quoniam alioquin evanesceret libertas voluntatis transcendentalis, quæ ex Lege sequitur supra exposita) s), efficitur, easdem non esse posse causas arbitrii mechanicas; quare neque causæ vocantur, sed *Elateres* t), quorum ea est natura, ut quamvis arbitrium determinare videantur, neque tamen ipsi per se causalitatem efficiant, nisi interveniente sui positione transcendentali, quæ eosdem assumit & jamdiu in æternitate assumit, inter semet componit & in arbitrium agere sinit; quo in ipso munere sustinendo character semet jam exserit & ostendit voluntatis, sive volendi actus.

Elaterum vero quoniam duo esse possunt genera, a se invicem prorsus distincta, quorum alterum sensualium est & intellectualium, qui amore sui utpote phænomeni cogitantis comprehenduntur & ad felicitatem tendunt u), alterum vero intelligibilem,

s) Conf. *Critik der Practischen Vern.* p. 51 seqq.

t) Conf. Lib. nuperrime cit. p. 127. seq. nec non: *Die Religion* &c. supra cit. p. 12.

u) Referrri possunt hi ad duo principia distincta. Alii enim ex dispositionibus orti sunt hominis, utpote animantis; alii ex dispositionibus ejusdem ad humanitatem; quarum

gibilium, seu e Ratione Practica *Pura* proficiscen-
tium, qui in reverentiâ Legis sive ideâ Legislatio-
nis universalis, seu sui utpote legem ferentis, siti
sunt; in eo vertitur cardo rei, in eo indoles vo-
luntatis, utrum genus tanquam primarium consti-
tuamus homines liberi. Utrumque enim in homi-
ne quovis adest, cum non possit Lex sancta, quin
observantiam erga semet excitet x), neque esse
mortalis, quin se, genus suum & gloriam suam,
vel famam saltem, diligat. Neque vero ambo ge-
nera ejusdem habere potest quispiam pretii, quo-
niam sibi in invicem sæpissime repugnant, qua-
re, quotiescunque in contentionem venirent, nul-
la oriretur arbitrii determinatio. — In eo igitur
perversa nostra ponenda est natura, quod primo
jam, quo nostri conscii agimus, tempore, & sem-
per tota sub vita terrestri, in amorem nostri ma-
gis sumus propensi, quam in legis reverentiam;

C 2

seu,

illæ nobis cum brutis sunt communes, hæ vero intellectui
solummodo debitæ, quæ ambæ necessariae sunt, quo
homo sit homo. Vide: *Die Religion innerh. d. Grenzen
d. bloßen Vern.* p. 15 seqq. Conf. *De Originariis naturæ
humanæ initiis facultatem appetitivam respicientibus.* Disert.
Cujus P. I. Præside Prof. Cel. A. J. LAGO 1814 edidit
F. HOLM.

x) Vide: *Grundl. z. Metaph. d. Sitten*, p. 16; nec non:
Crit. d. Practischen Vernunft, pp. 130. 135.

seu, quod eodem reedit, & quod supra ostendimus, in eo originarie peccavimus peccamusque, quod fines speciales conditionem statuamus, actu transcendentali, in æternitate manente, finis ultimi, qui summa esse deberet conditio. Talis enim si nostra non esset indoles subjectiva suprema, neque opus haberet Ratio Pura Practica malleo Legis, nec imperativis categoricis, quoniam hæc omnia, obligandi vim in se concludentia, in sanctam voluntatem, quæ Legem habet conditionem summam, applicari nec possunt nec debent; nemo enim obligari potest, nisi qui invitus bonum efficiat y).

Ne-

y) Hinc etiam colligi potest, quantum damni generi humano afferrant morum Doctores, qui Philantiam principium agendi faciunt ultimum, hominem suam quærere felicitatem jubentes. Ut enim absolum illud prætereamus, quod tali in principio jacet, cum jussu profus non sit opus, ubi adest inclinatio, bene moratum solummodo hominem reddere possunt, minime vero moralem. Moralitas autem ita solummodo adest, si utitur voluntas reverentia sui, utpote Legislatricis, unici & primarii elateris instar, ita ut eadem sola determinetur arbitrium, seu si sola Legislationis idea satis est valida ad arbitrium definiendum. Ea scilicet sola ratione legem non secundum litteram tantum, sed ad genium, sequimur. Quid? quod veræ moralitati obstare atque officere omnibus defudant viribus utilitatis commendatores isti, quoniam ex amoris sui principio, tamquam ultimo assumpto, plurima emana-

Neque igitur in eo ponendum est malum illud, quod examinamus radicale, quod sensus in univ-
 ersum habeamus & dispositiones, in res externas
 directas. Hæ enim dispositiones nostræ non de-
 bentur operæ, neque per se sunt malæ, sed e con-
 trario negative bonæ & ad bonas actiones non pa-
 rum conferentes z), quare nulli nobis vertuntur
 vitio; id quod de malo semper valet morali, cujus
 ge-

runt repullulabuntque, de quibus querimur infortunati,
 mala & injuriæ. Legalia vero quamvis ex eodem interdum
 proficisci possint facinora, contingens est idem, nec
 necessarium; in eodem enim principio vitiorum & malæ
 actionis cujuscunque quærenda potius est scaturigo; quod
 vel inde videtur, cum malum ipsum primitivum, ut ex
 superioribus forsitan elucet, in nominata jaceat & pingue-
 scat Solipsismi norma. Conf. KANT *Crit. der Pract. Vern.*
 p. 269 seqq. Observandum vero heic nobis esse puta-
 mus, ne male nos interpretetur quis, distinctionem prope
 tenendam esse cuius, quæ inter felicitatem intercedit &
 beatitudinem, quarum illa mundana amplectitur, hæc su-
 pramundana. Neque tamen e beatitudine facile elici
 possunt Leges quædam actionum.

- z) Alle diese Anlagen (dispositiones ad conservationem In-
 dividui, Generis & societatis hominum inter homines,
 ad humanitatem & ad personalitatem) im Menschen sind
 nicht allein (negativ) gut, (sie widerstreiten nicht dem
 Moralischen Gesetze) sondern sind auch Anlagen zum
 Guten (sie befördern die Befolgung desselben). Vide:
Die Religion &c. p. 19.

generis esse debet etiam radicale istud. Neque in eo, quod inclinationes in universum habeamus & cupidines; earum enim in arbitrium nullus esse potest effectus, nisi voluntate elateres valentes fiant & constituentur. Quid? quod alimentum etiam porrigunt virtuti, quæ iisdem sublatis non in actione consisteret & vi, sed quiete quadam & pace. Virtus autem vera in pugna cernitur & vi inexpugnabili, inclinationibus dominante. Sed in eo posita est perversitas nostra, quod amor sui in complacentiam sui abiit, abireque conatur.

Neque eo efficitur perversa nostra natura, quod Ratio corrupta sit & occæcata. Quæere enim possumus & urgemur, quid honestum sit, quid turpe? Ipsa vero quæstio hæc non nisi ex Ratione Pura proficisci potest, quoniam necessario semet nobis obtrudit; quare eidem respondere etiam possit Eadem, necesse est, cum non sit quæstio necessaria, nisi responsum potentialiter præsens. Procul igitur a nobis absit opinio ista animi abjiciens, procul quæ ex eadem oritur infirmitatis rationalis quærela! Scire enim possumus & perspicere, mortales quamvis simus, quid honestum sit, quid secus; malum a bono semper & ubique distinguere valemus, nos solummodo si non ipsi decipiamus.

Ne-

Neque in eo collocanda vitiorum omnium origo & fons, quod malum petat homo mali ob rationem; quodque factiosus sit consulto & rebellis *aa*). Consciū enim est caussalitatē suā spontaneā, quare etiam legem ejusdem cogitet, necesse est, cum vim absque Lege sua sibi representare absonum sit. Quod si malum peteret mali ob caussam, atque sic diabolus fere esset (Diabolus enim malo morali latetur & exultat) necessum esset, Legem caussalitatē suā morali illi contrarie oppositam agnoscere; quare neque reverentiam sentiret Legis moralis, neque conscientiae haberet aurem. Hoc vero boni stamine cum gaudeat quisque, ut non possit, quin in jucundissimo voluptatum gyro horrescat, semet ipse despiciens, certi etiam esse possumus, nos non nisi deceptione & mendacio proprio falsos malo laborare, neque prorsus esse amissos, si ingenue coram nobis ipsis de nobis confiteri velimus. Consistit autem mendacium istud in nihilo, nisi in eo, quod individualitatem nostram centrum faciendum esse omnium, quaecunque petenda sint, nobis persuadere conemur, conscientiam ad silentium comprimere satagentes. Hinc patet non tam *malevolentiam* absolutam esse posse reatum originarium, quam potius vitiositatem, vel *cor detorsum*, ubi tamen vis adhuc operatur semet rectum efficiendi.

Ne-

aa) Conf. Lib. nuperrime cit. p. 31 seqq.

Neque magis in privatione & defectu ponendum est malum radicale, vel in eo, quod limitibus obnoxii creaturæ sint mortales *bb*). Sic enim imperfectio solummodo & negatio esset mera, nobis minimæ culpæ vertenda, cum ejusdem non simus ipsi auctores. Cum vero jam nullis creaturis, solo homine excepto, tribui possit malum hocce, cumque homo non limitatissimus, sed perfectissimus, sit omnium rerum creatarum, oppido patet, positivum quidpiam, veræ positivitati contrarie oppositum, perversitatem scilicet & ἀταξίαν virium, id ipsum efficere, quod malum dicimus radicale.

Hæc autem ataxia in eo, ut supra ostendimus, consistit, quod talis jam infantibus, simulac nostri conscii fimus, adest voluntas, quæ ordinem mutat & conceptuum finalium & elaterum, ita ut repræsentationem, quæ jucunditatem spectet, primariam constituerimus constituamusque, Rationi non nisi famulæ vices tradentes, seu ut felicitatem conditionem

bb) Hanc conceptus malitiæ originariæ expositionem, quam in medium jam produxerunt Patres Ecclesiastici, acerrimo ingenio tentavit LEIBNITIUS Summus. Vide: *Essai de Theodicée sur la Bonté de Dieu, la liberté de l'homme & l'origine du mal*. Amsterdam 1712, inprimis pp. 132, 140-146. Conf. F. W. J. SCHÄLLINGS *Philosophische Schriften*, p. 443-445.

nem statuamus actionum Legi congruentium, Ratione eo solo modo utentes, ut harmoniæ speciem quandam jucu ditatis in requisitis stabiliamus, a quam ex pumice extorquere conantes — In *perversa* igitur latet initiorum facultatem appetitivam respicientium, sive dispositionum, quatenus animans, intelligens & persona est homo, forma & conjunctione, qua sola dispositionibus ad vitam & famam tuendam, per se quidem innocuis, immo ad bonum tendentibus, infarciri possunt vitia & indecora quævis *cc*). Ut enim bonum morale seu honestas in vera consistit & genuina dispositionum harum forma & conjunctione, quâ conditio est personalitas omnium conatum postulationibus animantis & cogitantis satisfaciendi, sic ataxia illa, seu forma perversa, nihil involvere potest, nisi propensionem, ea quæ animanti & cogitanti placeant, iis præferendi, quæ personalitatem constituent; unde etiam *propensio in malum morale* jure dicitur morbus, quo omnes laboramus homines urente & tabifico *dd*). — Hac nempe sola ratione fieri potest,

D ut

cc) Auf sie (Die Anlage für die *Thierheit*) können allerley Laster gepropft werden (die aber nicht aus jener Anlage als Wurzel, *von selbst* entsprossen). Vide: *Die Religion* &c. p. 16. Conf. p. 17 ubi de dispositionibus hominis ad humanitatem idem dicitur.

dd) Distinguamus necesse est *propensionem a dispositione* &

ut sit homo: turpis, malas patraus actiones. Cum enim habeat quisque reverentiam Legis, imo in pectore domicilium & thronum sibi quarentem, quæ proprietatis ad dispositiones hominis, tanquam hominis, necessario pertinet, neque vero elateribus sensualitatis non impellatur arbitrium ejus, bonus & malus esset simul, si horum non uteretur forma & subordinatione mutua, certa & definita. Æque valens nempe utrumque genus esse nequit, ut supra commemoratum est, quod vel ex eo patet, cum per se, absque propria nostra opera, querat Lex dominium. Forma vero non nisi duplicis esse potest indolis, genuina scilicet & perversa. Si igitur jam est homo malus, id eo solum ex fonte effluit, quo elateres subjectivi, cupidines nimirum & approbationes singulares, ob-jectivo motivo, seu Legis approbationi, ipso jam in infante præpositæ sunt totumque subdomant
ani-

ab *inclinacione*. *Dispositio* igitur initium est facultatis appetitivæ determinandæ, nobis propria absque opera inditum, quare ex conceptu hominis in universum elici potest. *Propensio* vero conditio est subjectiva, vel prædispositio ad fruitionem appetendam, quæ, si accesserit experientia, *inclinacionem*, hoc est *concupiscentiam habitulem*, producit. Est propensio nobis, quales jam sumus, quidem communis, neque tamen non parta & acquisita, atque humanæ naturæ generatim fortuita. Vide Lib. nuperrime cit. p. 20. 21.

animum. Hoc enim solo assumpto, (quam ad rem admittendam ex mali radicalis necessitate subjectiva cogimur) perspicuum fit, quomodo indecora & turpia quævis generentur. Quod si ceteris Elate-ribus prævalent, qui in dispositionibus animantis continentur, amor scilicet individui sui, generis & communitatis ejusdem, rudis fit homo, agrestisque & in vivendi ratione nimis solutus, bestiis deterior, quæ quamvis natura in humum sint pronæ, modum tamen sequuntur quendam. Intellectus vero si præeminent requisita, doli & falsitatis maculis corrupta est mens intima, quantumviscumque comtus beneque moratus videatur homo *ee*). Quorum nihil adesset, si reverentiam Legis summam faceremus agendi conditionem. Sic enim personalitati operam navantes, pretium haberemus in nobismet ipsis absolutum, quod alias externis in rebus temere & frustra quærimus; neque tamen eodem gloriaremur, cum insolentiam & jactationem prohibeat Legis severitas. Verbo, σωφροσύνη omnia coronaret facinora nostra, cum nihil habere nec efficere vellemus, nisi quod Deo placeat Optimo, qui moderatione omnia regit Absoluta *ff*).

D 2

Per-

ee) Conf. *Bis Religion &c.* pp. 16-20, nec non 28-29, ubi exemplorum habes satis.

ff) Est enim *moderatio* ex ceteris tribus virtutibus cardina-

Perversi vero characteris 78 velle humani faex enucleata quamvis cuiusvis insit homini, diversi tamen adesse possunt gradus ejusdem. Horum autem tres rite statuit Cel. KANTIUS gg), quos, quoclarior fiat conceptus mali radicalis, proponamus.

Infimum & levissimum, quo semet ostendit perversa voluntatis indoles, in eo jure ponendum esse arbitramur, quod infirmi simus homines ad normas ex Lege, tamquam conditione ultima, deductas ita sequendas, ut alios quosvis posthabeamus fines, sensualitati, in univ[er]sum sumtæ, suum debentes pretium. Hæc enim *fragilitas* moralis, cui propriis viribus numquam possumus *prorsus* mederi, phænomena donec sumus, malum jure nominatur morale, quoniam malarum actionum est scaturigo uberrima, & cum Lex jubeat eandem cum robore ita esse commutandam morali, ut non modo non fontis instar exsiliat, sed ut ne obstare quidem possit bono.

Alterum autem gradum mali, priori proximum & cognatum, quem *impuritatem* moralem inscribit Cel. KANTIUS, qui in eo consistit, quod incuriosiores

libus apta, ut dicit CICERO. Vide: *Dè finibus bonorum & malorum* Lib. II. Cap. 14 ad finem.

gg) Vide: *Die Religion &c.* pp. 22, 23.

siōres sumus elaterum arbitrium determinantium, dummodo legalia sint facinora nostra, quis est, quin ad perversam voluntatis indolem numeret? Ex eo enim ipso, quod bonum non facile exeremus boni ob rationem, quod multo magis Legem agere credimus, seu potius nobis persuademus, ubi revera operantur impetus subjectivi, quodque sic fucum nobis ipsi facimus, agendi rationem velamine, pulchritudinem simulante, tegentes, qualis efflorescit conditio nostra! Nonne simulationis macula hæc, infanti jam inusta, atra eadem & detestanda, mali moralis jure dici potest clypeus & robur? Cor etenim somno tradens dulci, id efficit, ut veram *μετανοειαν* in aliud semper differamus tempus, nobis placidi; ut malum infinitum promovendum ipsi curemus. Quomodo enim, quæsumus, potest is, qui de se mentitur, bonus fieri? Quomodo de charactere suo emendando cogitet, qui eundem optimum esse somniat, atque honesti semper immerito præ se fert personam? Immo vero Pharisæus est genuinus.

Summum vero mali radicalis cacumen, proprietates jam expositas tætras, quæ *culpa* sola adesse judicari possent, eo magis foeditate superans, cum easdem etiam suo in gremio contineat *hh*), quod
do-

hh) Ut enim nostram fateamur sententiam, primarius est hic gra-

dolo existere censendum est malo, propensio efficit positiva, elateres ex Lege morali ortos non-moralibus postponendi, ordinemque moralem pervertendi; quæ animi *corruptio* & *vitiositas* omnem amplectitur & dirigit libertatis usum. Inde enim inclinationum & passionum surrepit dominium, inde indecora omnia & inhonesta, immo etiam illegalia & injusta.

Malum igitur supra enucleatum qua alia, si omnia inter se rite comparamus, continetur re, nisi proposito, semel sponte sumto, & temporis momento quovis retento, immo etiam stabilito & adjuto, individualitatem nostram cardinem habendi, in quo vertantur omnia; i. e. in agendi norma perversa, quæ omnem amplectitur libertatis usum? Proprias enim normas examinantes ex una ad alteram, ut rationem ejusdem, quamvis semper de legemur, in dubium tamen vocari non potest, quin in ultima quadam prava, a nobis ipsis tamquam supra extra tempus assumta, malum nūduletur hominis originarium seu radicale, quoniam ne *malum* quidem dici posset, neque ad calculos coram conscientia vocaretur, nisi proprium nostrum

duo, dolo, h. e. sui-positione morosa, ortus & retentus. Eodem plane liberari possumus; manent vero ceteri, magis minusve, quoad vitam degemus terrestrem.

stram esset opus. Nihil vero nostrum, utpote consciorum, est proprium, nisi unitas & regula summa, qua mediante etiam normæ eidem subditæ nostræ sunt. In nihilo igitur quærendum est, nisi in unitate illa perversa, qua conditionatum factum est fiatque, quod per se conditionis fungi deberet munere ii). Hanc vero unitatem non tam arbitrii efficere normam, quam voluntatis regulam subjektivam, oppido patet, cum pendeat illinc omnis voluntatis actus.

Si igitur jam quæritur, unde orta sit eadem, cum in tempore non esse possit acquisita, cumque ex mechanismi legibus, quoniam imputatur, nullo modo nec unquam queat explicari; jure quam maximo respondet C. I. KANTII: *ex ipsa spontaneitate, ejusque actu kk)*. Cum vero voluntatis actui cuivis,
ut

ii) Conf. F. W. J. SCHELLINGS *Philosophische Schriften* pp. 438-441; nec non sequentia KANTII: Der Mensch ist böse (von Natur) kann nach dem obigen nichts anders sagen wollen, als: er ist sich des Moralischen Gesetzes bewußt, und hat doch die (*gelegentliche*) Abweichung von demselben in seine Maxime aufgenommen. Vide: *Die Religion* &c. p. 26.

kk) Vide: Libe cit. p. 39 seqq. *Intelligibile That, Vernunft Ursprung* eum vocat KANTIIUS. Nos eundem jam supra anticipationem quidem, sed necessaria, quo distin-

ut vidimus, præcedat, hæc alio modo in una conscientia nec conciliari nec comprehendi potest *antinomia*, seu potius *amphibolia actus*, nisi assumatur actus intelligibilis, omni tempore prior, sola Ratione tenendus, ex quo derivatus est actus quivis voluntatis specialis. Hic igitur actus peccatum est originarium, quod in toto suo robore & cuncta foeditate semper manebit, si de peccatis solummodo derivativis satagimus evitandis. Propensio audit idem, non dispositio, quoniam nulli debetur naturæ vi; & ataxia est ipsa, de qua supra locuti sumus. Quod cum ita sit, & si ex ipsa spontaneitate tamquam radice vitam & alimentum habet malum radicale & congenitum, quomodo, quæso, illinc destruetur arbitrium liberum? Quid contra idem ex mechanismi disseri potest legibus, quæ de rebus in tempore valent? Sedet enim intima nostra Essentia, arbitrium per volendi actum determinans & nunc & semper in æternitatis regno, aut anxie ovans aut devotissime triumphans.

Radical vero nihilominus dicitur malum hocce, seu congenitum & originarium, non solum quoniam omnes, ut ex superioribus forsan elucet, perdit & corrumpit normas, sed etiam quia cum
tota

clius nosmet exprimeremus, signifi cavimus, *sui-positivem* illum nominantes, Cont. not. o ad calcem.

tota nostra existentia in tempore intime est contextum, ut *prorsus* extirpari non possit, cum prohibeat idem, quod summa voluntatis norma perversa est *ll*). Cave igitur putes, nos homines quamdiu hac in vita sumus, nosmet posse bonos & perfecte emendatos umquam dicere. Recurrit enim temporis momento quovis propensio illa in malum, cum radicem habeat & corporis & animi habitus eandem *mm*); quare permanebit malum donec corpore instructi erimus eodem. Cum autem postulet & urgeat Lex absoluta, nec umquam irrita habenda, a nobis malum esse delendum & bonam indolem induendam, hoc etiam perfici possit, necesse est, cum ad impossibilia nemo obligetur *nn*).

E

Fiet

ll) Vide: *Die Religion &c.* p. 35.

mm) Die Schwierigkeit, welche diese Aufgabe (die Gemeinschaft der Seele mit dem Körper zu erklären) veranlaßt hat, besteht, wie bekannt, in der vorausgesetzten Ungleichartigkeit des Gegenstandes des Inneren Sinnes (der Seele) mit den Gegenständen äußerer Sinne — Bedenkt man aber, daß beyderley Art von Gegenständen sich nicht innerlich, sondern nur, sofern eines dem anderen äußerlich *erscheint*, von einander unterscheiden — so verschwindet diese Schwierigkeit. Vide: KANT, *Crit. d. Reinen Vernunft* p. 427 - 428.

nn) Gleichwohl muß er (der Hang zum Bösen) zu überwiegen möglich seyn, weil er im Menschen als freyhan-

Fiet igitur idem eodem ferme modo, quo ortum est malum, mente scilicet, *actu intelligibili*, conver-
tenda & proposito capiendo retinendoque, perverso isti contrarie opposito, firmo eodem & efficaci,
Legem summam habendi actionum conditionem; id quod facere possumus, quia nihil nos determi-
nat, quin potius ipsi nosmet definiamus oo). Hoc enim modo si dignos nos fecerimus Gratia Divi-
na, certi etiam esse possumus, fore, ut in nos perficiatur actus, ei conformis, de quo, tamquam
Universi ordinem & harmoniam efficiente, jam lo-
quitur PLATO: βεληθεϊς γαρ ὁ Θεος ἀγαθα μιν παν-
τα, φλαυρον δε μηδεν εἶναι κατα δυναμιν, ὄτω δη παν
ὄσον ἢ ὄρατον, παραλαβων, ουκ ἡσυχιαν ἀγον, ἀλλὰ κινουμε-
νον πλημυλιως καὶ ἀτακτως εἰς ταξιν αὐτα ἡγαγεν εκ-
της ἀταξίας pp). Quod vero quemodo fiat omnem
no-

delndem Wesen angetroffen wird. Vide: *Die Religion*
&c. p. 35.

oo) Conf. Dissertationem: *De Emendatione Mōrali*. Præ-
siede Cel. Prof. A. J. LAGO a Fr. Grönholm 1815 edi-
tam; nec non finem Articuli: *Vom radicalen Bösen in*
der Menschlichen Natur, in *die Religion &c.* loc. cit. re-
periendi, ubi p. 48 incipit doctrina: *von der Wiederher-*
stellung der Ursprünglichen Anlage zum Guten in ihrer
Kraft; æque ac Art. ibidem inveniendum: *Von dem*
Kampf des Guten Princips mit dem Bösen.

pp) Vide: PLATONIS *Philosophi quæ exstant*: Vol. IX. Bi-
ponti 1786, p. 305, quem etiam locum in *Geschichte der*

nostram superare intelligendi facultatem autumat
 Cel. KANTIIUS qq).

His si in aprico collocatum est, qua in re
 consistat malum nobis insitum & cur liberum ar-
 bitrium, immo spontaneitas transcendentalis, nihi-
 lominus salva maneant, atque si allatis intimam
 Doctrinæ Criticæ de malo radicali notionem strictim
 comprehendere & proponere valuerimus, punctum
 nos omne tulisse putabimus.

Philosophie von W. G. TENNEMANN Acht, Band. Erst.
 Hälte, Vorrede p. 32, allatum invenies.

qq) Vide: ex. gr. *Die Religion* &c. p. 49, ubi legitur:
 Wie es nun möglich sey, das ein natürlicherweife bö-
 ser Mensch sich selbst zum guten Menschen mache, das
 übersteigt alle unsere Begriffe; denn wie kann ein böser
 Baum gute Früchte hervorbringen.
